

РЕШЕНИЕ

№ 1598

гр. София, 23.12.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 4-ТИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на четиринадесети ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Мария Яначкова

Членове: Елизабет Петрова
Десислава Б. Николова

при участието на секретаря Павлина Ив. Христова
като разгледа докладваното от Мария Яначкова Въззивно гражданско дело
№ 20221000500654 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 258 – 273 ГПК.

С решение № 267024 от 17 декември 2021г. по гр. д. № 3536/2020г., Софийски градски съд, I ГО, 29 състав е отхвърлил предявените от Североизточно държавно предприятие ДП Шумен против «Банка ДСК» АД искове за заплащане на сумата 55 281.42 лева, представляваща обезщетение за вреди от неизпълнение на задължение за водене на открити в негов интерес по сметка с IBAN *** парични средства от 24583.08 лева по особен депозит, като гаранция за добро изпълнение на договор №44-2014 от 12.12.2014 г., и по сметка с IBAN *** парични средства от 30698.34 лева по особен депозит, като гаранция за добро изпълнение на договор № 82 от 14.10.2015г., поради плащане на паричните суми на другото, заедно със законната лихва върху общия размер от 55 281.42 лева от подаване на исковата молба на 16.03.2020г. до окончателното ѝ изплащане; осъдил ищеца да заплати на ответника на основание чл. 78, ал. 8 във вр. с ал. 3 от ГПК сумата 300 лева, представляваща разноси по производството.

Въззивното производство е образувано по въззивна жалба на ищеца Североизточно държавно предприятие срещу решението по гр. д. № 3536/20г.

на СГС, ГО, 29 състав. С доводи за неправилност на обжалваното решение поради недопустимо произнасяне по редовността на връчване на нотариалната покана с адресат съконтрагентът му по двата договора, чието изпълнение е обезпечено с гаранция, неправомерно освободена от ответника, както и по факта на прекратяване на договорите, ищецът иска отмяна на решението и вместо това уважаване на исковете.

Насрещната страна „Банка ДСК“ АД е подала отговор на въззивната жалба, с който е оспорила основателността ѝ.

В упражнение на правомощията си на въззивна инстанция (чл. 269 ГПК; ТР № 1/09.12.2013г. по тълк. д. № 1/2013г. на ОСГТК на ВКС), като прецени валидността и допустимостта на обжалваното решение, оплакванията в жалбата срещу неправилността му и относимите към тези оплаквания доказателства, въззивният съд приема следното:

Обжалваното решение е валидно. То е и допустимо – съдът е разгледал предявените искове при наличие на процесуални предпоставки за възникване и упражняване на правото на иск, като не е подменил спорния предмет. За да постанови решението си, СГС е приел, че исковете за предявените вземания за обезщетения за вреди от неправилно плащане на суми по гаранции за добро изпълнение са неоснователни, тъй като изявлението на ищеца за преустановяване действието на договорите за стопанисване и ползване на дивеча, в които е уговорена гаранция за изпълнение, не е редовно връчено поради неспазване на чл. 47 ГПК при връчване на нотариалната покана, в която се съдържа, а именно развалянето на договорите предпоставя възникване на вземане за гаранция за добро изпълнение.

По съществото на спора:

Предявени са искове с правно основание чл. 79, ал. 1 вр. чл. 22 ЗЗД.

Ищецът твърди, че е сключил с търговско дружество по реда на чл. 36 – 37 “б” ЗЛОД два договора за стопанисване и опазване на дивеча в дивечовъден участък „Извора“ (№ 44 – 2014 от 12.12.2014г.) и ДУ „Лисичка“ (№ 82/14.10.2015г.) в териториално поделение „ДГС Смядово“, при условие на процедурата за сключване на договорите - представяне на гаранция за добро изпълнение на договорите, които в случая били учредени в интерес на предприятието чрез откриване на сметки в ответната банка „Банка ДСК“ АД с

представени банкови бордера. Съконтрагентът му „Хънт консалтинг“ ООД не изпълнил изцяло задълженията си да плати дължимите вноски по договорите за 2018г. и изцяло за 2019г., поради което ищецът му предоставил 14-дневен срок за изпълнение с връчване на нотариална покана, с предупреждение, че при неизпълнение поканата следва да се счита за 1-месечно предизвестие. Тъй като не последвало изпълнение на задълженията, на основание чл. 7, ал. 3, б. „а“ от договорите, считано от 25.06.2019г., поради виновното им неизпълнение било преустановено действието на договорите, а ищецът предприел действия по усвояване на гаранциите за добро изпълнение, тогава установил, че банковите сметки са закрити, а сумите върнати на „Хънт консалтинг“ ООД. По повод образувано досъдебно производство станало ясно, че освен банковите бордера банката е издала и две удостоверения, като отговорила на ищеца, че закриването на сметките е станало по волята на депозанта на основание чл. 22 ЗЗД и банката не е учредявала в полза на ищеца банкови гаранции. Поради неправомерно освобождаване на гаранциите ищецът претендира заплащане на обезщетения за вреди, равняващи се на размера на банковите гаранции, в общ размер на 55 281, 42 лв., съответно в размер на 24 583, 08 лв. и 30 698, 34 лв., ведно със законната лихва. Исковата молба е уточнена с молба от 20.11.2020г., в която като неизпълнение на договора е посочено и самата липса на гаранция за изпълнение на договора, а като основание за усвояването на гаранцията - едностранното прекратяване на договорите на основание чл. 7, т.3, б. „а“. Вредите се изразяват според ищеца в невъзможността му да се удовлетвори от гаранцията при прекратяване на договорите. Тази теза се поддържа и в съдебно заседание.

В срока за отговор на исковата молба ответникът „Банка ДСК“ АД е предприел защита и срещу основателността на исковете, която е в предмета и на въззивното производство. Възразил е, че в банката са открити 2 депозита в полза на трето лице – ищецът с основание „особен депозит по договор“ в размер на 24 583, 04 лв. и „депозит за гарант. изпълнение на д-р за стоп. на дивеч ДУ Лисичка“ в размер на 30 705 лв., издадени били две удостоверения на депозанта - удостоверения № № 22304375/2014г. и 23024892/2015г., имащи характер на документ, удостоверяващ сключването на двата договора, издадени в три еднообразни екземпляра – за всяка от страните и за бенефициера, наименовано за него „Приложение № 1“, служещо за удостоверяване внасянето на паричната сума пред него, като изплащането на

сумите се извършва след представяне на „Приложение № 1“ и документ за самоличност на представляващия предприятието. Ответникът е подвел правоотношенията по депозитите под нормата на чл. 22 ЗЗД. Възразил е още, че изявление на бенефициера, че иска да се ползва от сключените два договора за паричен влог било обективизирано едва в писмо, получено на 06.12.2019г. Оспорил е връчването на нотариалната покана като волеизявление, с което се уведомява стипуланта, че бенефициерът ще се ползва от депозитите в негова полза, - тъй като не е приложена разписката на връчителя, констатираща предпоставките на чл. 47, ал. 1 ГПК, нито била спазена процедурата по чл. 47, ал. 3 ГПК. Отделно от това е възразил, позовавайки се на поканата, че в нея се съдържа и покана тепърва да се представи парична/ банкова гаранция, което според ответника означава, че ищецът не се счита за бенефициер по двата депозита. Възразил е и, че стипулантът е прекратил действието на договорите на 14.10.2015г. и на 25.10.2015г., чрез представяне на удостоверения Приложение № 1 в оригинал, като волеизявлението е достигнало до промитента - банката едва на 06.12.2019г. – над 4 години след прекратяването на договорите и без волеизявление от страна на бенефициера промитентът се освобождава, ако добросъвестно е изпълнил към стипуланта.

От представените договори за стопанисване и опазване на дивеча в дивечовъден участък „Извора“ (№ 44 – 2014 от 12.12.2014г. в извлечение) и ДУ „Лисичка“ (№ 82/14.10.2015г.) в териториално поделение „ДГС Смядово“ е установено и това не е спорно като факти във въззивното производство, че договорите са сключени на основание чл. 36л, ал. 1 ЗЛОД за срок от 15 години срещу заплащане от страна на изпълнителя „Хънт консалтинг“ ООД на годишна вноска и внасяне на гаранция, преди подписване на договора по посочена сметка/представяне на банкова гаранция със срок на валидност не по-кратък от срока на действие на договора, в полза на ищеца за изпълнение на договора в размер на 24 583, 08 лв., съответно 30 698, 34 лв. Тази гаранция не се възстановява, което също не е спорно на настоящия етап, в случай на прекратяване на договорите с едностранно месечно предизвестие поради виновно неизпълнение на задължения по договора от страна на изпълнителя (чл. 11 вр. чл. 7, ал. 1, б. 3) и се възстановява в хипотези, когато няма неизпълнение на договора (чл. 10).

Ищецът е представил и преводни нареждания за кредитен превод в негова полза, както следва : за „особен депозит по договор“ в размер на 24 583, 04 лв. – от 12.12.2014г. и за „депозит за гарант. изпълнение на д-р за стоп. на дивеч ДУ Лисичка“ в размер на 30 705 лв. – от 13.12.2015г., с наредител „Хънт консалтинг“ ООД.

С нотариална покана, адресирана до „Хънт консалтинг“ ООД, ищецът е предоставил 14 –дневен срок за изпълнение на задължения по договорите, в това число за представяне на гаранциите по тях (за които е записано, че от вътрешна проверка е установено, че сумите по тях не са постъпили по сметка на предприятието). В поканата е посочено, в случай на неизпълнение, същата да се счита за 1–месечно писмено предизвестие за прекратяване на договорите на основание чл. 7, ал. 1, б. 3. Нотариусът е приел, че поканата е връчена на 09.05.2019г. по реда на чл. 47, ал. 5 ГПК, при залепено уведомление по чл. 47, ал. 1 ГПК на 24.04.2019г.

В отговор на покана за извънсъдебно решаване на спора, получена на 06.12.2019г., ответникът е заявил на ищеца, че не е издавал банкови гаранции в негова полза, а са били открити 2 депозита в полза на трето лице - ищецът с депозант „Хънт консалтинг“ ООД, като при откриването на депозитите са издадени удостоверения № № 22304375/2014г. и 23024892/2015г., открити с преводи от разплащателната сметка на депозанта. Депозитите са били закрити срещу представяне на удостоверение за депозит и прехвърлени по сметката на депозанта, като до момента на закриването им банката не е уведомена за приемането на депозитите от третото лице.

Ответникът от своя страна е представил удостоверение № 22304375/12.12.2022г., в което е удостоверено, че „Хънт консалтинг“ ООД е внесъл сумата 24 583, 08 лв. депозит за договор № 44 – 2014/12.12.2014г. за стопанисване на дивеч за Североизточно държавно предприятие; сумата се изплаща след представяне на оригинал от удостоверението и „документ самоличност представляващия предприятието“. В преводното нареждане за кредитен превод в размер на 24 583, 04 лв. в полза на ищеца - получател от „Хънт консалтинг“ ООД от 12.12.2014г. е записано, както се посочи, че е „особен депозит по д-р“, като от операционна бележка от същата дата е видно, че е дебитирана разплащателна сметка на „Хънт консалтинг“ ООД, а кредитът е по сметка на ищеца с номер, съвпадащ с номера на

удостоверението. В друго преводно нареждане от 13.10.2015г. с основание „закриване на особен депозит“ в размер на 24 583, 04 лв. като наредител е вписано ищцовото предприятие от разкритата му сметка. В операционна бележка от 14.10.2015г. се установява, че със закриването на депозита е кредитирана разплащателна сметка на „Хънт консалтинг“ ООД.

В удостоверение № 23024892/2015, също представено от ответника, е удостоверение, че „Хънт консалтинг“ ООД е внесъл сумата 30 705 лв. депозит за гарантиране изпълнение на договор за стопанисване на дивеч ДУ „Лисичка“ за Североизточно държавно предприятие; сумата се изплаща след представяне на оригинал от удостоверението и „документ за самоличност представляващия предприятието“. В преводно нареждане за кредитен превод в размер на 30 705 лв. в полза на ищеца - получател от „Хънт консалтинг“ ООД от 14.10.2015г. е записано, съобразно вече посоченото, че е депозит за гарантиране изпълнение на договор за стопанисване на дивеч ДУ „Лисичка“, като от операционна бележка от същата дата е видно, че е дебитирана разплащателна сметка на „Хънт консалтинг“ ООД, а кредитът е по разплащателна сметка на ищеца с номер, съвпадащ с номера на удостоверението. В друго преводно нареждане от 23.10.2015г. с основание „закриване на особен депозит“ в графа „Пояснения“ е вписан номерът на удостоверението -23024892/2015, то е за сума в размер на 30 705 лв., а като наредител е вписано ищцовото предприятие от разкритата му сметка. В операционна бележка от 23.10.2015г. се установява, че със закриването на депозита е кредитирана разплащателна сметка на „Хънт консалтинг“ ООД.

Представените удостоверения са в Приложения № 1 и 1а, съответно 1б – това от 2015г. В тях е записано, че депозити, внесени в чужд интерес, се връщат на лицето, в чийто интерес са внесени, а не на депозанта, като изплащането на сумата на „органа, в полза на който е внесена“, става въз основа на изрично разпореждане, съдържащо се в отделен документ и на гърба на това удостоверение, като оригиналът му подлежи на връщане.

Издаването на обсъдените удостоверения за открити депозити при банката за суми, представляващи гаранции за добро изпълнение на процесните договори, и връщането на сумите по тях по искане на „Хънт консалтинг“ ООД е обявено за безспорно между страните.

Ищецът е оспорил, че е извършвал нареждане на суми по сметка на

съконтрагента си с платежните нареждания от 13.10.2015г. и от 23.10.2015г., за които сочи, че не изхождат от него.

По повод уточнителната молба на ищеца от 20.11.2020г. ответникът е заел позиция, че ищецът никога не е разполагал с писмен документ, удостоверяващ вземане спрямо банката; признал е, че депозитите са закрити от депозанта, но при твърдения, че ищецът не е приел и заявил внесения на негово име суми. В съдебно заседание е уточнил, че закриването на депозитите формално изхожда от ищеца, а всъщност платежните нареждания са подписани от „Хънт Консултинг“ ООД, поради „счетоводни нужди“, тъй като сметката, по която е открит депозитът, е на предприятието.

С оглед становищата на страните по повод авторството на преводните нареждания от 13.10.2015г. и от 23.10.2015г., първоинстанционният съд е приел за безспорно и ненуждаещо се от доказване обстоятелството, че тези платежни нареждания не са съставени от служител на ищеца, а са съставени и подписани от представител на „Хънт Консултинг“ ООД.

При така приетото за установено, САС прави следните правни изводи:

Ищецът има правното положение на трето лице, в чиято полза са открити влоговете за исковите суми от съконтрагента му, открити с предназначение на гаранция за добро изпълнение на сключените между тях договори.

Съгласно чл. 22, ал. 1 ЗЗД може да се договаря и в полза на трето лице. Уговорката в полза на третото лице не може да бъде отменена, след като то е заявило на обещаателя или на уговарящия, че иска да се ползва от нея. Уговарящият (стипулант) може да си запази правото да отмени тая уговорка или да замени третото лице. Обещаателят (промиситент) може да противопостави на третото лице възраженията, които произтичат от договора, но не и възраженията от други отношения с уговарящия (чл. 22, ал. 2 ЗЗД). При договарянето в полза на трето лице последното е бенефициер на уговарящия и кредитор на обещаателя-длъжник на престацията. Третото лице не е страна по договора, макар той да е сключен в негова полза, поради което то няма и права да въздейства върху договора. При положение, че то е заявило, че иска да се ползва от договора, неговите права имат за адресант обещаателя (длъжника), а съдържанието им се свежда до дължимата от последния престация. Третото ползващо се от договора лице може само да

изисква реалното му изпълнение или обезщетение за неизпълнение на задължението (ТР № 30 от 17.06.1981г. по гр. д. № 2/1981г., ОСГК на ВС). Правото на уговарящия да отмени уговорката в полза на третото лице е преобразуващо и може да се упражни срещу обещаателя, а и срещу третото лице, но ако обещаелят е изпълнил преди да му бъде съобщена отмяната, се освобождава от задължението си – арг. чл. 75, ал. 2 ЗЗД. Правото на уговарящия да отмени уговорката се погасява обаче с упражняване на преобразуващото право на бенефициера, че желае да се ползва от договора, което може да се извърши изрично или мълчаливо.

В разглеждания случай ищецът е нарушил правилата за сключване на договорите, които са в основа на исковите му, приемайки като гаранция за добро изпълнение сума, внесена по начин, различен от указания в договорите, въпреки че в закона такова указание липсва, но като правна последица именно този начин на осигуряване на гаранцията е довел до възникване на настоящия спор. Процесните договори, съобразно гореприетото, са сключени на основание чл. 36л, ал. 1 ЗЛОД. Съгласно нормата на чл. 36л, ал. 1 (редакция към сключването на договорите, обсъждана по-нататък в мотивите) ЗЛОД, в едномесечен срок от обявяването на заповедта по чл. 36к, ал. 1 (заповед на министъра на ЗХ за обявяване на резултатите от конкурса за стопанисване и ползване на дивеча в дивечовъдния участък) директорът на съответното държавно предприятие сключва договор за стопанисване и ползване на дивеча в дивечовъдния участък с лицето, спечелило конкурса, след като представи гаранция за изпълнение на договора; гаранцията за изпълнение на договора е в размер на три годишни вноски за стопанисване на дивеча, определени по реда на чл. 36б, ал. 3. В случаите на прекратяване на договора за стопанисване и ползване на дивеча в дивечовъдния участък в хипотези на чл. 36м, ал. 1 ЗЛОД, гаранцията за изпълнение на договора не се възстановява и остава в полза на съответното държавно предприятие – чл. 36м, ал. 2 ЗЛОД. Видът и размерът на гаранцията за изпълнение на договора е елемент от конкурсната процедура (чл. 36б, ал. 1, т. 12 ЗЛОД). Изискваната от закона, съответно договора, гаранция за изпълнение обезпечава точното изпълнение на договора и има за цел да обезщети евентуални вреди, настъпили в резултат от виновно неизпълнение, като при липса на неизпълнени задължения по договорите гаранцията се връща (чл. 36л, ал. 6 ЗЛОД; чл. 10 от договорите). Доколкото основание за задържането ѝ е

виновно неизпълнение от страна на изпълнителя по договора, в това число на задълженията му за плащане, без да се свързва с конкретен размер на неизпълненото, по същество тя представлява отнапред определено обезщетение за вреди при разваляне на договорната връзка.

В настоящото производство ищецът твърди, че договорите, сключени с „Хънт консалтинг“ ООД са развалени, а гаранциите, поради освобождаването им, не могат да бъдат задържани. И въпреки, че твърди, че претендира заплащане на обезщетения за неизпълнение, съизмерявайки ги с размера на самата гаранция (без да твърди наличие на други вреди поради незадържането ѝ, съответно неполучаването ѝ), акцентирайки на факта, че не е могъл да се удовлетвори от същата, той като резултат търси с исковите си изпълнение на договорите за банков влог, сключени в негова полза. Както се подчерта, задържането на гаранцията е предпоставено от предхождащо разваляне на договорите, преди сключването на които е следвало да бъде представена. В защитата си по същество срещу исковите ответникът е възразил, че не е удостоверено редовно връчване на нотариалната покана, на която той (в рамките на допустимата защита по чл. 22, ал. 2 ЗЗД) придава роля на изявление за приемане на договора от бенефициера, отправено до стипуланта, като същевременно, с оглед съдържанието на поканата с искане към адресата ѝ да представи и гаранция, отрича това ѝ предназначение. В тази нотариална покана обаче всъщност се съдържа волеизявление за разваляне на договорите, сключени между ищеца и третото за спора лице, и в случай на нередовното му връчване вреда за ищеца няма на настоящия етап, така както я разбира той, - от невъзможността да задържи гаранцията, - тъй договорите не са развалени. Удостоверяването на нотариуса, че поканата е редовно връчена по правилата на ГПК – чл. 47 ГПК вр. чл. 48 ЗННД, е непълно без съответния документ (протокол за посещения на адреса) от връчителя, удостоверяващ обстоятелствата, довели до приложението на чл. 47 ГПК, като не е достатъчно нотариусът само да отбележи, че връчването на екземпляр от поканата е съгласно чл. 47 ГПК, защото само от тази констатация не може да се установи дали са били налице законните предпоставки за връчване по този ред. При съобразяване на това правно положение и въззивният съд приема, че волеизявлението за разваляне в случая е нередовно връчено, поради което не е доказано, че договорите за предоставяне стопанисване и ползване на дивеч са развалени поради виновно неизпълнение от страна на „Хънт Консалтинг“

ООД. От друга страна обаче, следва да се отбележи, че на това дружество банката, в противоречие с правилата, обективирани в удостоверението, доказващо сключването на договори с нея, е върнала сумите, внесени като влог в полза на трето лице, придавайки вид по „счетоводни съображения“, че това връщане е по искане на третото лице. Както е приел и СГС, естеството на договора между банката и депозанта изключва приложението на чл. 75, ал. 2 ЗЗД (изпълнение на привиден кредитор), още повече предвид и начина, по който фактически е оформено това плащане, който сам по себе си сочи на възможност за редовно плащане само на третото лице (в случая приело мълчаливо уговорката в негова полза, сключвайки двата договори за стопанисване на дивеч) срещу представянето на съответните документи. Следователно банката принципно не може да се освободи успешно от отговорността си да плати сума, равна на вложената, срещу представянето на надлежните документи, с възражение, че вече е изпълнила, плащайки на „депозанта“. Същевременно няма спор, че ищецът не разполага и не е разполагал с документ – удостоверение (по неустановени причини непредадени на ищеца), легитимиращи го да получи плащане по договорите за влог в своя полза. Поради договорното неизпълнение на „Хънт Консултинг“ ООД да поддържа гаранция за добро изпълнение в рамките на целия срок на действие на договорите обаче, при развалянето им, ищецът разполага с претенция спрямо „Хънт Консултинг“ ООД да му заплати обезщетение за отнапред определените вреди с характер на неустойка (чл. 92, ал. 1 ЗЗД). Ищецът е избрал на първо място именно този път на защита, което съдът установи, макар и без да го е обявил на страните (което не е решаващо в случая), при запознаване с решението по в. т. д. № 72 5/2021г. на АС – Варна, постановено по жалба срещу решение по т. д. № 55/2019г. на ШОС.

По изложените съображения и въззивният съд счете, че предявените искове срещу банката в качеството ѝ на обещаател, въпреки неправомерното освобождаване на сумите по влоговете в полза на трето лице, са неоснователни, доводите на ищеца срещу обжалваното решение също се явяват неоснователни, а поради съвпадане на крайните правни изводи на въззивния съд с тези на първоинстанционния съд, обжалваното решение следва да се потвърди като правилно (чл. 272 ГПК). На основание чл. 78, ал. 3 вр. ал. 8 ГПК, при този изход на спора, жалбоподателят следва да бъде осъден да заплати на ответника по въззивната жалба разноски за въззивното

производство в размер на 100 лв. – възнаграждение за защита от юрисконсулт.

Водим от изложеното, Софийски апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 267024 от 17 декември 2021г. по гр. д. № 3536/2020г. на Софийски градски съд, I ГО, 29 състав.

ОСЪЖДА “Североизточно държавно предприятие“ ДП Шумен, ЕИК 201617412, да заплати на «Банка ДСК» АД, ЕИК 121830616, на основание чл. 78, ал. 3 вр. ал. 8 ГПК сумата 100 лв. - възнаграждение за защита от юрисконсулт.

Решението може да се обжалва, при условията на чл. 280 ГПК, в едномесечен срок от връчването му пред ВКС на РБ.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____